

Vergaderjaar 2024–2025

29 679

Verslag van de zittingen van de Assemblée van de Interparlementaire Unie

AO/ Nr. 41

VERSLAG VAN DE 149^E ZITTING

Vastgesteld 21 november 2024

Inleiding

In Genève, Zwitserland vond van 12 tot en met 17 oktober 2024 de 149ste zitting van de Assemblée van de Interparlementaire Unie (IPU) plaats. De Nederlandse groep van de IPU vaardigde naar deze zitting een delegatie af bestaande uit de Eerste Kamerleden **Hendrik-Jan Talsma** (ChristenUnie, delegatieleider) en **Fatimazhra Belhirsch** (D66). Bijna 650 parlementsleden uit ongeveer 130 landen kwamen hier bijeen. Ongeveer 36% van de parlementsleden waren vrouwen en ongeveer 25% waren jonge parlementsleden onder de 45 jaar. Het centrale thema was het inzetten van wetenschap, technologie en innovatie voor een vreedzamere en duurzamere toekomst. De vele conflicten in de wereld, waaronder de situatie in het Midden-Oosten en Oekraïne, speelden een grote rol in de diverse overleggen. De dag voorafgaand aan en gedurende de Assemblée kwam de 12 Plus-groep bijeen, de Westerse groep van landen binnen de IPU waar Nederland lid van is, om de hoofdelementen van de vergadering voor te bespreken. De Assemblée nam een resolutie aan over de invloed van kunstmatige intelligentie op democratie, mensenrechten en de rechtsstaat en een handvest voor de ethiek van wetenschap en technologie. En marge van de conferentie ontmoette de delegatie de Permanent Vertegenwoordiger bij de VN in Genève, Paul Bekkers, en zijn staf. De Griffier van de Eerste Kamer, Remco Nehmelman nam deel aan de vergadering van de wereldwijde vereniging van secretarissen-generaal, *Association of Secretary-Generals of Parliaments* (ASGP).

Plenaire vergaderingen

Bij de opening van de 149e zitting op 14 oktober bracht IPU-president Tulia Ackson (Tanzania) de ontdekking van radioactiviteit en kernsplijting aan het begin van de 20e eeuw in herinnering die een nieuw rijk onthulden van chemische en fysische fenomenen met het vermogen om de menselijke samenleving voor altijd te veranderen. «Echter, al snel barstte er een kernwapenwedloop los, die resulteerde in ongekende niveaus van vernietiging. Met andere woorden kunnen wetenschap, technologie en

innovatie de belofte inhouden van immense mogelijkheden, maar wanneer ze verkeerd worden gebruikt, bewapend of slecht bestuurd, brengen ze ook wereldbedreigende gevaren met zich mee,» sprak Ackson. Vandaag de dag bevinden we ons op een ander kruispunt van wetenschappelijke en technologische prestaties, zoals kunstmatige intelligentie, kwantumcomputers en biotechnologie die ons kunnen helpen om onze grootste uitdagingen aan te pakken en ook aan deze ontwikkeling zitten reële risico's, vervolgde zij. Ackson riep de aanwezige parlementariërs op om samen met actoren zoals regeringen, maatschappelijke organisaties, wetenschappers en de private sector – zowel nationaal als internationaal – zich in te spannen om wetenschap, technologie en innovatie in te zetten voor een vreedzamere en duurzamere toekomst.

Het algemene debat over het centrale thema het inzetten van wetenschap, technologie en innovatie voor een vreedzamere en duurzamere toekomst begon op 14 oktober met bijdragen van voorzitters, ondervoorzitters en leden van parlementen. Fatimazhra Belhirsch sprak namens de Nederlandse delegatie op 15 oktober in het algemene debat over het benutten van wetenschap, technologie en innovatie voor een vreedzamere toekomst. Ze wees op de naderende deadline in 2030 voor het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's). «Het is inmiddels duidelijk dat het bereiken van de SDG's een nieuwe benadering van innovatie en ontwikkeling zal vereisen». Belhirsch wees op de enorme vooruitgang die is geboekt op deze terreinen, die levens en economieën hebben verbeterd. «Ondanks de vooruitgang, blijven er grote ongelijkheden bestaan,» sprak zij. In een wereld die gekenmerkt wordt door economische, sociale en ecologische verdeeldheid is het duurzame ontwikkeling voor veel landen moeilijker geworden voegde zij daaraan toe. Wanneer innovatie en ontwikkeling inclusief en ethisch worden toegepast, zijn het krachtige instrumenten om gelijkheid te bevorderen onder meer door toegang tot kwaliteitsonderwijs, gezondheidszorg en economische kansen te beiden aldus Belhirsch. «Om dit potentieel te ontsluiten, moeten we ervoor zorgen dat innovatie elk land bereikt – niet alleen de rijkste,» sprak zij. Daarom is democratisering van wetenschap en technologie nodig voor ontplooiing evenals kennisdeling zonder grenzen en betere toegang. «De weg die voor ons ligt, is moeilijk en de uitdagingen zijn enorm, maar de mogelijkheden zijn nog groter,» sloot zij af. Aan het eind van de conferentie op 17 oktober namen de leden de Genève-verklaring aan over wetenschap en technologie (als bijlage toegevoegd aan dit verslag).

Op 14 oktober vond de plenaire stemming plaats over de ingediende onderwerpen voor het urgentiedebat, het zogenaamde *Emergency Item*, waarbij de nationale delegaties hoofdelijk stemden. De onderwerpen varieerden van de oproep aan Israël om de VN-resolutie van 18 september jl. uit te voeren, inzet voor multilateralisme voor wereldwijde vrede, de veiligheids- en humanitaire situatie in de Democratische Republiek Congo tot de bescherming van kinderen in gewapende conflicten. Net voor de stemming trokken de Israëlische en Iraanse delegaties hun tekst in over respectievelijk de veroordeling van de aanvallen van Iran op Israël en de verslechterende humanitaire situatie in Gaza en Libanon. Het voorstel over het dringende verzoek van de secretaris-generaal van de VN om zich opnieuw in te zetten voor multilateralisme voor wereldwijde vrede, rechtvaardigheid en duurzaamheid, mede ingediend door Nederland, behaalde de benodigde twee-derde meerderheid van de uitgebrachte stemmen. De tekst waarover door leden uit alle geopolitieke groepen vervolgens is onderhandeld, werd op 17 oktober per acclamatie plenair aangenomen (als bijlage toegevoegd aan dit verslag).

Vergaderingen van de 12 Plus Groep

Op 12 oktober bereidde de 12 Plus Groep, bestaande uit 47 westerse landen, de plenaire vergadering van de IPU voor en het actualiteitsdebat (het *Emergency Item*). De vergadering begon in aanwezigheid van de IPU President Tulia Ackson die de leden van de 12Plus Groep verwelkomde in Genève en een overzicht gaf van haar activiteiten sinds de laatste IPU vergadering in maart. Het bezoek dat ze bracht aan Sint-Petersburg in juli om het BRICS Parlementair Forum bij te wonen, waarbij ze een ontmoeting had met president Poetin had veel vragen opgeroepen bij de leden van de 12Plus Groep. Ackson liet weten dat dit bezoek plaatsvond naar aanleiding van een verzoek van de IPU-taskforce Oekraïne en bood aan in te gaan op de bezorgdheid van de collega's. Afsproken werd dat de voorzitter Gryffroy (België) en vicevoorzitter Wehrli (Zwitserland) van de 12Plus Groep in een bilateraal gesprek met Ackson de zorgen zouden bespreken. Verder kwamen de begroting en amendementen op de reglementen van de IPU aan de orde. Uit haar gelederen werden de parlementsleden gekozen om vacatures binnen de IPU in te vullen. Binnen de 12 Plus Groep werd gewerkt aan het *Emergency Item*, met als titel «Response by parliamentarians to the urgent plea by the UN Secretary-General to recommit to multilateralism for global peace, justice and sustainability». Hendrik-Jan Talsma gaf de 12Plus Groep een briefing omtrent de procedures betreffende de behandeling van een *Emergency Item*. Gedurende de overige vergaderdagen kwam de 12Plus Groep dagelijks bijeen om de overige vergaderingen voor te bereiden en terug te koppelen uit de diverse commissies.

Dit waren de laatste vergaderingen van de 12Plus Groep onder het voorzitterschap van Andries Gryffroy uit België, die zal worden opgevolgd door de heer Laurent Wehrli uit Zwitserland.

Commissie inzake vrede en internationale veiligheid

De commissie inzake vrede en internationale veiligheid kwam op 14 en 16 oktober bijeen. Onder voorzitterschap van Fatimazhra Belhira waren er op 14 oktober twee paneldiscussies over respectievelijk de rol van parlementariërs bij het voorkomen van conflicten over natuurlijke hulpbronnen gevolgd door een paneldiscussie over nucleaire veiligheid. Aan het eerste panel namen onder meer het Centre on Conflict en het Development and Peacebuilding, Parliamentarians for Nuclear Non-Proliferation and Disarmament deel. Zij brachten in dat conflicten vaak worden gezien als puur politiek, toch hebben ze vaak economische motieven, met name de exploitatie van waardevolle hulpbronnen zoals hout, diamanten, goud en olie, of schaarse hulpbronnen zoals vruchtbare grond en water. Daarnaast wordt klimaatverandering ook gezien als een «vermenigvuldiger van bedreigingen», die de bedreigingen verergeren die worden veroorzaakt door aanhoudende armoede of slecht beheer van deze hulpbronnen. In het tweede paneldebat, met medewerking van UNODC en Interpol, werd benadrukt dat nucleaire veiligheid verder gaat dan ontwapening en alle landen betreft, niet alleen de landen die kernwapens bezitten of nucleaire technologie gebruiken voor energie. Om medische, wetenschappelijke of industriële redenen bezitten alle landen wel een bepaalde hoeveelheid radioactief materiaal dat beschermd moet worden. Parlementariërs spelen een sleutelrol bij het tot stand brengen van de belangrijkste internationale overeenkomsten die de nucleaire veiligheidsarchitectuur voor radioactieve materialen vastleggen. Gesproken werd over de risico's van het hebben van radioactief materiaal en de voordelen en uitdagingen van toetreding tot overeenkomsten die deze materialen te beschermen en kwaadwillige handelingen strafbaar te stellen, en het vergemakkelijken van internationale samenwerking op het gebied van uitlevering en vervolging.

Bij aanvang van de vergadering van het bestuur van deze commissie op 16 oktober werd één minuut stilte in acht genomen voor alle slachtoffers van de oorlogen en conflicten in de wereld. Fatimazhra Belhirsch in dat in de vele conflicten die op dit moment gaande zijn met name vrouwen en kinderen slachtoffers zijn van geweld, niet alleen in Palestina en Oekraïne, ook de slachtoffers in Soedan, Jemen en de Democratische Republiek Congo verdienen deze aandacht. Ook wees zij er op dat de ruimte voor humanitaire hulpverleners afneemt. Met verwijzing naar het Internationale Rode Kruis stelde Belhirsch voor dat naleving van het Internationaal Humanitair Recht en de Geneefse conventie, die alle lidstaten van de IPU hebben geratificeerd, geagendeerd zou moeten worden in deze commissie.

In de middag van 16 oktober stond het conflict in het Midden-Oosten en een duurzame oplossing op de agenda. Met bijdragen van de Israëlisch Palestijnse organisaties *A land for all* en *Combatants for Peace* en een lezing door Dr. Marie Durrie van het Institut de Recherche Stratégique de l'École Militaire over conflictoplossingen en de vergeten variabele van «vernedering» die kan werken als een blokkerende factor met name in het Midden-Oosten, waarbij ze de Israëlisch-Palestijnse akkoorden van 1993 en de Iraanse nucleaire deal van 2015 als voorbeelden gebruikte. De commissie zal mede op basis van deze bijdragen gaan werken aan de resolutie over het Midden-Oosten. In haar bijdrage bracht Fatimazhra Belhirsch naar voren dat de tweestatenoplossing, die is geworteld in internationale overeenkomsten en door de internationale gemeenschap onderschreven, erkent dat zowel Israël's als Palestijnen hun eigen soevereine naties verdienen. «Dit gaat niet over religie; het gaat over de politieke en burgerrechten van twee volkeren om vrij en veilig te leven. De tweestatenoplossing gaat niet alleen over grenzen, maar ook over rechtvaardigheid, erkenning en menselijkheid. Het gaat erom dat zowel Israël's als Palestijnen in vrijheid kunnen leven, zonder angst voor raketten, controleposten of de constante dreiging om hun huizen of geliefden te verliezen.» Als parlementariërs moeten we pleiten voor een vredesproces dat de legitieme rechten van beide volkeren erkent, historische grieven aanpakt en ons op weg helpt naar een toekomst waarin vrede mogelijk is sloot Belhirsch af.

Commissie inzake duurzame ontwikkeling

De commissie duurzame ontwikkeling vergaderde op 14 en 16 oktober. Hier werd de concept resolutie «Parlementaire strategieën om de langdurige gevolgen van conflicten, waaronder gewapende conflicten, voor duurzame ontwikkeling te verzachten» ter voorbereiding op de volgende assemblee behandeld. Ook werd gesproken over de VN-conferentie over klimaatverandering (COP29) in Azerbeidzjan en was er een paneldiscussie rond het thema «Naar een eerlijk mondiaal financieel stelsel: De rol van parlementen bij het voorkomen van belastingontwijking door bedrijven en het bereiken van duurzame ontwikkeling belastingen».

Commissie inzake democratie en mensenrechten

Het debat over de resolutie over de impact van kunstmatige intelligentie op democratie, mensenrechten en de rechtstaat vond plaats op 14, 15 en 16 oktober. Op 17 oktober nam de plenaire vergadering de resolutie die parlementen onder meer oproept om op effectieve en transparante wijze krachtige wettelijke kaders en beleidsmaatregelen vast te stellen of te handhaven voor de verantwoorde ontwikkeling, toepassing en het verantwoorde gebruik van kunstmatige intelligentie technologie, en dit

hoog op de agenda te zetten mede gezien de snelheid van de ontwikkeling op dit terrein (als bijlage toegevoegd aan dit verslag).

Commissie inzake VN-aangelegenheden

Tijdens de bijeenkomsten van de commissie inzake VN-aangelegenheden op 14, 15 en 16 oktober stonden onder meer het begrotingsproces van het VN, de rol van parlementen bij het toezicht op de nationale bijdragen aan de VN en de relatie tussen de G20 en de VN op de agenda.

Commissie inzake Midden-Oosten vraagstukken

De commissie inzake Midden-Oosten vraagstukken, onder voorzitterschap van Hendrik-Jan Talsma, kwam bijeen op 14 en 16 oktober in aanwezigheid van de *ex officio* leden uit Israël en Palestina. In zijn terugkoppeling aan de Governing Council op 17 oktober meldde Talsma dat de commissie de nadrukkelijke wens heeft om een zinvolle bijdrage te leveren aan het vredesproces, maar wordt geconfronteerd met aanzienlijke meningsverschillen tussen de strijdende partijen en een gebrek aan consensus binnen de internationale gemeenschap, die ook hun weerslag hebben op het functioneren van de commissie. Een discussie over het mandaat, de rol en de taakopvatting van de commissie is dan ook van wezenlijk belang. Daarmee is een eerste begin gemaakt. Een vertegenwoordiger van UNRWA informeerde de commissie over de actuele situatie in het gebied, maar ook over de grote impact van ingediende wetsvoorstellen in de Knesset die het bestaan van UNRWA in gevaar brengen. «De Commissie Midden-Oostenvraagstukken doet een krachtige en dringende oproep aan alle Knesset-leden om deze wetsvoorstellen niet aan te nemen en alles te doen wat in hun macht ligt om de levering van humanitaire hulp aan alle mensen in nood te verbeteren en om bij te dragen aan het herstel van wederzijds vertrouwen en samenwerking met UNRWA, een VN-orgaan met een unieke, onmisbare en onvervangbare positie om te leveren wat zo ontzettend nodig is voor zo velen,» aldus Talsma namens de commissie.

Comité van de mensenrechten van parlementariërs

Het comité binnen de IPU bestaande uit parlementsleden dat zich bezighoudt met schendingen van mensenrechten van parlementsleden wereldwijd had in 2024 de casussen van 769 parlementariërs uit 49 landen besproken. De meest gemelde schending was de onterechte ongeldigverklaring, intrekking of opschorting van het parlementaire mandaat. In het ergste geval ging het om moord. Besluiten over vijftien casussen van bedreigde parlementsleden uit Congo, Thailand, Venezuela, Filipijnen en Eswatini werden voorgelegd en aangenomen door de *Governing Council* op 17 oktober (als bijlage toegevoegd aan dit verslag). De betrokken nationale delegaties werden in staat gesteld te reageren op de gepresenteerde casussen.

Overige

De leden van de Governing Council, inclusief de Nederlandse delegatie, namen op 14 oktober het budget voor 2025 aan waarin een verhoging van de contributie aan de IPU met 3% is opgenomen. De motivatie voor deze verhoging was dat het totale bedrag van de bijdragen van de leden in 2024 onder het niveau van 2009 is gebleven. Na vele jaren van aanzienlijke verlagingen van de bijdragen in het afgelopen decennium was het belangrijk om het niveau van de contributie in evenwicht te brengen om tegemoet te komen aan de uitdagingen van toekomstige behoeften en stijgende kosten. De agenda van de IPU is uitgebreid in het kader van haar

strategie voor 2022–2026 en vereist een financieringsverplichting voor de lange termijn. In 2022 is al ingestemd om het contributieniveau geleidelijk terug te brengen naar het niveau van 2010, door 3% per jaar toe te voegen aan de totale bijdragen voor elk van de jaren 2024 tot en met 2026 en een lange termijn verbintenis van 2% groei per jaar vanaf 2027 aan te houden.

En marge van de vergadering bezocht de delegatie op 15 oktober het Internationale Rode Kruis (ICRC) waar het sprak met Pascal Hundt, adjunct-directeur Operatie over het wereldwijde initiatief om politiek engagement voor internationaal humanitair recht (IHL) te stimuleren. Talsma woonde op 15 oktober een vergadering bij van de commissie ter bevordering van het naleven van het IHL. In dit overleg pleitte de Jordaanse prins Mired voor het universaliseren van het Verdrag inzake antipersoonsmijnen. Voorts was Talsma op 16 oktober aanwezig bij het panel over de IPU Science for Peace Schools. Ook sprak de delegatie met een vertegenwoordiger van het Global Fund to Fight Aids, TBC and Malaria en met Rogier Huizenga, Manager van het IPU-comité inzake mensenrechten voor parlementariërs. Op 16 oktober ontmoette Belhirsch de directeur van Partnership for Maternal, Newborn and Child Health (PMNCH) en op 17 oktober sprak zij met een vertegenwoordiger van het Geneva Centre for Security Sector Governance (DCAF). De 150e IPU Assemblee zal in april 2025 plaatsvinden in Oezbekistan.

De voorzitter van de delegatie,
Talsma

De griffier van de delegatie,
Bakker-de Jong